

Tavaly ünnepeltük a nyugat-magyarországi felkelőharcok és a soproni népszavazás centenáriumát.¹ Harminc éve foglalkozom ezzel a témával, a felkeléssel és a hallgatók szerepével az események sodrában. A témát 13 éve oktatom is a Soproni Egyetemen hallgatóimnak, aminek közvetlen fontosságát aláhúzza, hogy a soproni főiskolások felsőbb utasításra az elsők között kapcsolódtak be a terület megmentésének hazafias mozgalmába. A várpalotai Trianon Múzeum és az Erdészeti Múzeum 2021. december 16-án megnyitott közös kiállításán (3. kép) feltűntek olyan dokumentumok, amelyeket egészen idáig elveszettnek hittünk, de reménykedtünk benne, hogy előkerülnek. Szövegvariánsait csak ifj. Krug Lajos két könyvéből és hivatkozásából lehetett eddig ismerni. A szöveg így szól:² „*Kedves Barátom! A haza hív! Kényszer nincs. Aki teheti önként és azonnal jöjjön Sopronba, ahol ellátásáról gondoskodtunk. A válaszmány megbízásából: Sopron 1921. augusztus havában Leicht Ottó sk. ifj. köri elnök.*” Krug tíz évvel az események után kiadott művében gyakran emlékeztet a papírra a dokumentumokat, és bizonyos oldalakon egykori hallgatótársai nevét is elírta. Mindezek a korábbi bizonytalanságok teszik még értékesebbé a most előkerült behívót és annak még egy érdekes párfját.³

Mindekét dokumentumot Leicht Ottó,⁴ az akkori Ifjúsági Kör elnöke írta alá.⁵ Az eredeti postai levelezőlapot 1920. augusztus 20-án írták és 22-én adták postára. Sopronban ezzel

¹ Kiállításokra, emlékszikla-emléktábla avatásra, konferenciákra és kerekasztal beszélgetésre került sor. Többek között: Soproni Múzeum: Hűség száz – szabadtéri kiállítás, megnyitó: 2021. július 22.; emlékszikla-avatás, Ágfalva (Házhegy), 2021. szeptember 8.; „Évszázados hűség – selmeci-soproni főiskolások Ágfalvától a népszavazásig” kiállítás, megnyitó: 2021. szeptember 9. (Soproni Egyetem); „Trianon és a magyar felsőoktatás VI.” c. konferencia, 2021. november 8–9. (Veritas–MFLSZ); „Haza – Szeretet – Hűség” c. konferencia, 2021. november 24–25. (Sopron mjv.–Veritas); Hűség 100, centenáriumi emléktábla, 2021. december 14.; Ez itt a kérdés!? 2021. december 15. M5; „100 éve volt a soproni népszavazás”, „Magyarok maradtunk!” – A selmeci/soproni akadémisták szerepe Sopron megtartásában, 2021. december 16. (A Trianon emlékmúzeum tematikus kiállítása az Erdészeti Múzeumban).

² ifj. Krug Lajos: Tüzek a végeken, Sopron, 1930, 33. Vö. Emlékezés (1921–1931) II. kiad. Szerk. Tóth Alajos, Sopron, 1932. és *Missuray-Krug Lajos: A Nyugatmagyarországi felkelés*. IV. kiad. Sopron, 1938.

³ Soproni Egyetem Erdészeti, Faipari és Földméréstörténeti Gyűjtemény (Erdészeti Múzeum, a továbbiakban: SOE EM) 07808/1, 07801/2. Köszönöm dr. Varga Tamás igazgató úrnak, hogy a dokumentumokat másolatban rendelkezésre bocsátotta.

⁴ Leicht Ottó erdőmérnök-hallgató Nagyszebenben született 1896. október 25-én. Atyja Leicht János MÁV főfelügyelő volt. Leicht 1915-ben Kolozsvárott érettségizett. 1917/18-ban iratkozott be a selmeci főiskola erdőmérnök szakára. 1921. június 5-től 1922. június 10-ig a Főiskolai Ifjúsági Kör tisztikarának elnöke. 1921-ben az V. felkelő hadsereg tagja. 1924-ben záradékolts és vehette át oklevelét. Soproni Egyetem Központi Levéltár (a továbbiakban: SOE KL) 101. a. 60. hallgatói főkönyv, SOE KL 2. c. 1059/1921.

⁵ SOE KL 2. c. 889/1921. A Leicht Kör tisztikarának névsora a mai napig lappang. Csak a levéltári jelzete ismert.

egy időben, Szent István napján lezajlott a legnagyobb átadás elleni tüntetés. A tüntetés egyik vezérszónoka a Széchenyi téren szintén erdőmérnök-hallgató volt, Platthy Béla.⁶ Alakját így idézte fel a napilap tudósítója: „Megjelent egy férfi a Széchenyi-szobor talapzatán és intett, hogy szólni akar. A tér sétáló közönsége azonnal körülözlönte; a városban mint futó tűz végig nyargalt a hír: valami lesz! Mire a rögtönzött népgyűlés szónoka, Platthy Béla beszédbe fogott, a tér mindenre elszánt néppel volt tele...”⁷

Még mindig nem tudjuk pontosan, hány hallgatót hívtak be a levelezőlapokon, hányan küzdöttek Nyugat-Magyarországért, de közvetett adatokkal itt is rendelkezünk. Janó Sándor rektor fogalmazványában, majd felterjesztésében erre két helyen is figyelemre méltó utalást tesz. Ebben olvasunk arról, hogy a különböző felkelő alakulatokban százan tartózkodnak.⁸ Krug könyvében a kismartoni (Eisenstadt) és nagymartoni (Mattersburg) járásokban járőröző hallgatók számát 80 főben adta meg.⁹

A levelezőlap szövege „*Kedves Zolti! A haza hív; kényszer nincs, aki teheti, jöjjön Sopronba önként, de azonnal. Ellátásáról gondoskodva van. 21 VIII. 20 Leicht*” A Leicht Ottó körülnök által sebtében írt behívó Palla Zoltán¹⁰ erdőmérnök-hallgatónak szólt, aki a nyári szabadságát ekkor Nyíregyházán töltötte. A behívó 1921. augusztus 20-án kelt és 22-én került postára.

A második levelezőlap még érdekesebb kordokumentum, mint az előző. Megírására 1921. szeptember 2-án került sor. A postára adása 6-án történt. A lapot szintén Leicht írta. Hat, illetve két nappal vagyunk a Sopront megmentő II. ágfalvi ütközet előtt. A hallgatók pontos nyilvántartást vagy listát vezethettek arról, hogy kinek küldtek már addig „behívót” postai levelezőlapon.¹¹ Így a mozgósítás másfél hete olyan sikeres volt, hogy betelt a létszám. Erről tanúskodik a második levelezőlap, a Főiskola és közvetve Sopron bizonytalan sorsára is utalva: „*Létszám betelt, ne jöjjetek. Főiskolánk sorsa még bizonytalan. Sopron, 1921. IX/2 Leicht*”¹²

⁶ Platthy Béla erdőmérnök-hallgató a Nógrád megyei Kékkőn született 1895. október 9-én. Atyja Platthy Árpád gazdatiszt volt. Platthy 1914-ben reálérettségi vizsgát tett Lőcsén. 1917/18-ban beiratkozott a selmecbányai főiskola erdőmérnöki szakára. Tartalékos hadnagyként harcolt az első világháborúban. 1921 őszén az V. felkelő hadseregben szolgált. Sopronban záradékolt 1922-ben. Oklevelét 1923-ban kapta. SOE KL 101. a. 60. hallgatói főkönyv.

⁷ Nemzeti Újság 1921. augusztus 23. 4.

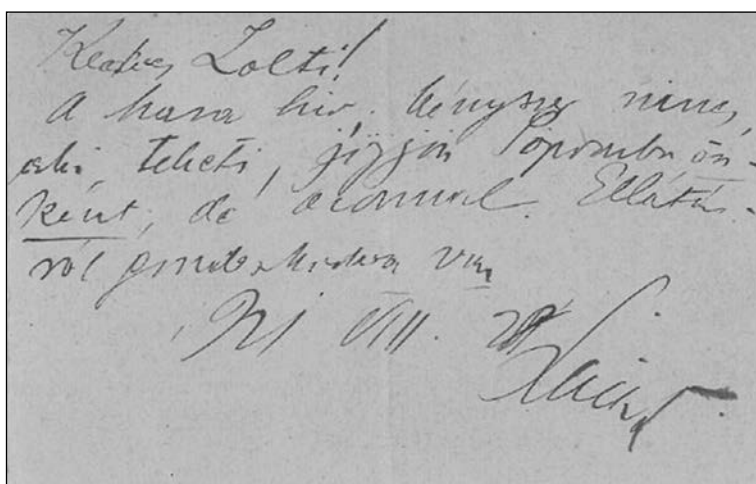
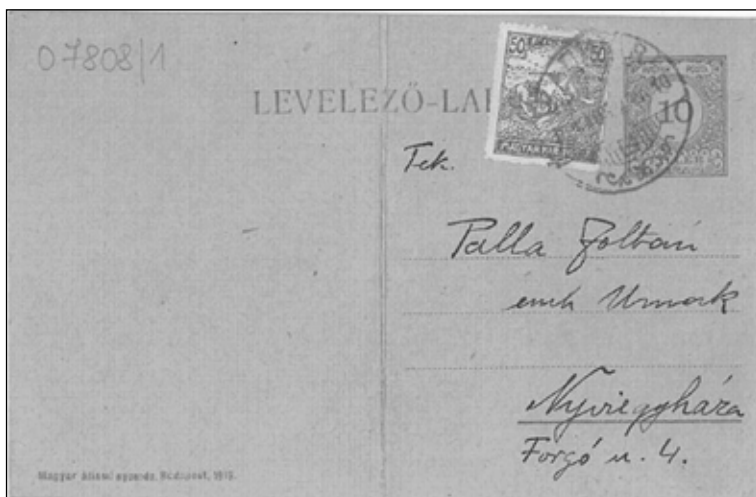
⁸ Az eredeti fogalmazványban ezt olvassuk: „maga a főiskolai ifjúság az önkéntes területvédő alakulatokban 100 emberrel van képviselve”. Az 1921. szeptember 4-én felterjesztésre került iratból ez a sor már kimaradt, az elküldött szövegben pedig ez szerepel: „ki kell emelni, hogy a főiskolai ifjúságnak körülbelül harmadrésze az átszatolással kapcsolatos izgalmak között a rend fenntartásában tevékenyen részt vesz.” SOE KL 2. c. 1210/1921.

⁹ „Mindannyiunk „Polgárőrség” „Bürgerwehr” feliratú vászon karszalaggal voltunk felszerelve. A szükség nyolcvan darab karszalagot hűgaim készítettek el...” – írja Krug i. m. 93.

¹⁰ Palla Zoltán 1898. augusztus 13-án a Szabolcs megyei Tiszalökön született. Nyíregyházán tett érettségi vizsgát. 1917/18-ban iratkozott be a selmecbányai főiskola rendes erdőmérnök szakára. 1922-ben záradékolt Sopronban. SOE KL 101. a. 60. hallgatói főkönyv.

¹¹ Ilyen lista eddig nem lelhető fel.

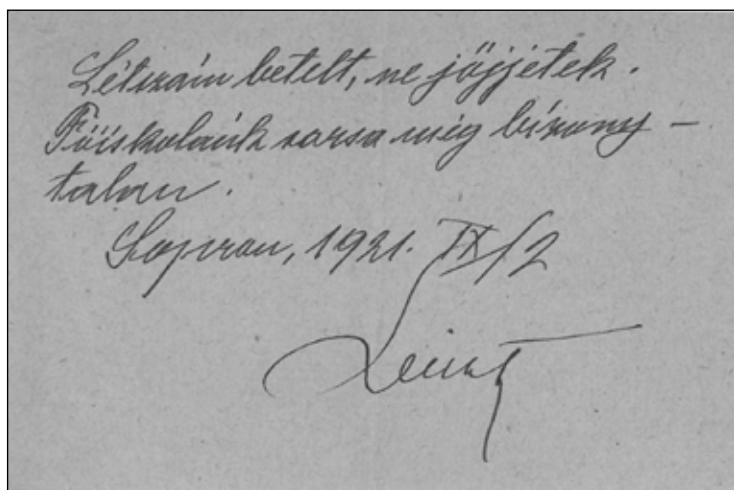
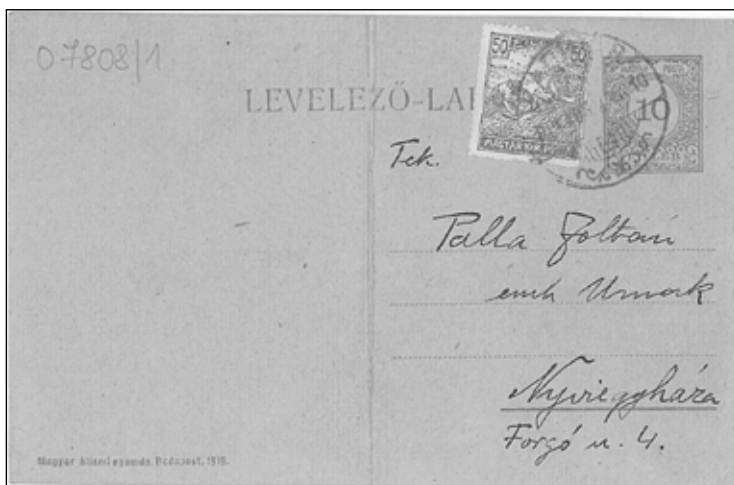
¹² Erre a két behívóra táviratként utal Bánky (Biber) József is visszaemlékezésében. Ld. Gál Péter József (szerk.): Selmeci-soproni diákélet – visszaemlékezések. Sopron, 2019, 93.

1. a-b kép. A Palla Zoltánnak írt első levelezőlap elő- és hátlapja (SOE EM 07808/1)

Végezetül röviden utalnék egy további forrásra, amely más irányba is vezet a főiskolások részvételét illetően a felkelésben. A 2020-as kutatásokkal eddig még nem ismert, de a felkelők soraiban küzdő hallgatók nevére bukkantunk egy jegyzékben. Ez a dokumentum a Soproni Múzeumba ismeretlen körülmények között 1930 körül került be az ún. Thier gyűjteménybe, és a Pinka völgyében harcoló felkelők listáját tartalmazza.¹³ A három

¹³ Soproni Múzeum, SOM A-218-8 Helytörténeti kéziratgyűjtemény, „Felkelők névsora: vitéz Endre László Pinkafői parancsnoksága alatt. Köszönöm dr. Tóth Imre igazgató úrnak, hogy a 142 főt tartalmazó listára felhívta a figyelmemet.

2. a-b kép. A Palla Zoltánnak írt második levelezőlap elő- és hátlapja (SOE EM 07808/1)

soproni főiskolás: Galambos József t. [tartalékos] hadnagy erdőmérnök,¹⁴ Steinhöfer József hdj. [hadapródjelölt] tüzmaster, Aszód, kohómérnök,¹⁵ Uher József e. é. [egyéves

¹⁴ Galambos József erdőmérnök-hallgató neve alatt két erdőmérnök-hallgató nevét őrzik az egyetemi törzskönyvek. Egyikük 1917/18-ban iratkozott be a főiskolára, a másik ifjú 1918/19-ben és mind a ketten az erdőmérnök szakra. Minden valószínűség szerint az 1917/18-ban beiratkozott hallgatóról van szó: Galambos József 1896. december 16-án, Budapesten született. Galambos József ny. törzsorvos fia. 1915-ben Rákospatakon érettségizett. Nem záradékolt a főiskolán. SOE KL 101. a. 60. Hallgatói főkönyv.

¹⁵ Steinhöfer (Nagyenyedi) József 1901. április 1-jén Töketerében született. Apja Steinhöfer Sándor államvasúti főfelügyelő volt. Steinhöfer 1919-ben Sátoraljaújhelyen érettségizett. 1919/20-ban beiratkozott a soproni főiskola vaskohómérnök szakára. 1921 augusztusától felkelő. 1927-ben záradékolt. SOE KL 101. a. 62. Hallgatói főkönyv.

önkéntes] erdőmérnök, Iklad¹⁶ neve bukkant fel. Hogy ők hárman hogyan és mikor kerültek az Endre László¹⁷ vezette csoporthoz, még tisztázásra vár. Ez a néhány újabban előkerült dokumentum adalék rávilágít arra, hogy a kutatást folytatni kell. Fontos, hogy minél feltártaabb és teljesebb legyen a kép a nyugat-magyarországi felkelésről, Sopron és a Főiskola viharos időszakáról 1921 augusztusa és decembere között.

3. kép. A Trianon Múzeum „magyarok maradtunk” című időszaki kiállítása.
(Kép forrása: Trianon Múzeum, <http://www.trianonmuzeum.hu>)

¹⁶ Uher József 1900. június 29-én született a Hont megyei Magyarádon. Gyámja gróf Ráday Gedeon volt. Aszódon érettségizett 1919-ben. 1919/20-ban beiratkozott a soproni főiskola erdőmérnöki szakára. 1921-ben felkelő. 1923-ban záradékolt. 1928-ban oklevelet szerzett. SOE KL 101.a 62. Hallgatói főkönyv

¹⁷ Endre László (1895–1946) szolgabíró, szélsőjobboldali politikus. 1919–1923 között különböző ellenforradalmi akciókban vett részt. 1937-től Pest megye alispánja. 1944-ben belügyi államtitkár. 1944 őszétől kiűritési kormánybiztos. 1946-ban a népbíróság háborús bűnök vádjával halálra ítélte és kivégezték.